

A látszat csal

Az államadósság-csökkenés 2010-hez képest 2016-ra a GDP mintegy 6,5 százalékpontnyi összegét tette ki, ezt akár az Összefogás az államadósság ellen alcímű Széll Kálmán-terv sikereként is el lehetne könyvelni. Persze csak akkor, ha nem tudnánk, hogy a közben államosított magánnyugdíjpénztári vagyon értéke önmagában nagyobb volt ennél, vagyis az adósságcsökkenés nem a gazdaság belső mozgásának, a reformoknak az eredménye. Ha pedig az Eximbankot és az MNB alapítványait is az államháztartáson belülre kellene sorolni, az még kedvezőtlenebbé tenné az államadósság megítélését.

A jegybank számos vezetője és az MNB alapítványai által szponzorált konferenciák előadói mégis visszatérően magyar gazdasági bravúrról beszélnek. Eszerint a 2010-ben megalakult magyar kormány a megszorítás helyett reformokra építve nemcsak egyensúlyt tudott teremteni, hanem egyidejűleg a gazdasági növekedést is beindította. Ezzel a magyar gazdaságtörténetben először sikerült meghaladni a növekedés vagy egyensúly dilemmáját.

Tény, hogy a magyar gazdaság idei növekedése 3,5-4 százalék körül, az államháztartási hiány a GDP 3 százaléka alatt várható, gazdaságpolitikai bravúrról azonban erős túlzás beszélni. Ez az értékelés ugyanis figyelmen kívül hagyja a nemzetközi összefüggéseket: a hitelkamatok és az energiaárak elmúlt években bekövetkezett zuhanását és nem utolsósorban az EU-transzfereknek a GDP évi bruttó 4 százalékát elérő beáramlását, továbbá azt, hogy a magyar gazdaság régiós összehasonlításban legtöbb versenytársához képest tartós lemaradásban van (tavaly csak egy, az idei első fél évben három bővült lassabban a többi tíz ország közül). Ráadásul a magyar gazdaságpolitika részben a jövő terhére igyekszik finanszírozni céljait, gondoljunk csak a magánnyugdíjpénztárak államosítására vagy az oktatás elhanyagolására.

A gazdaságpolitika apológétái azonban nemcsak az eredményeket nagyítják fel, hanem a külső források jelentőségét is csökkenteni igyekeznek. Akik az EU-támogatások létéről egyáltalán említést tesznek, azok is bagatellizálják. Újabbán már olyan állítás

is elhangzott, hogy az EU-csatlakozás okozta veszteségek elérik a beáramló források nagyságrendjét. Az EU közös költségvetésébe befizetett, azaz indokoltan levont hazai összeghez hozzáadják az importot, az elmaradt vámbevételeket, a mezőgazdasági kvóták okozta veszteséget, a külföldön dolgozóképzési költségét és még ki tudja mi mindent, ráadásul meg sem említve a támogatásokon kívüli előnyöket.

A 2010 óta követett magyar gazdaságpolitikában mindenekelőtt a „magyar modell” – így az elvileg a kormánytól független intézmények és piaci szereplők egycentrumú, lojalitásalapú vezérlése – jelenti a folyamatosságot. A költségvetési politika a kormányváltás elején kifejezetten egyensúlyrontó volt. Míg a GDP-arányos államháztartási hiány a válság kirobbanása utáni két évben, azaz 2009–2010-ben egyaránt 4,6 százalék volt, ez 2011-re – részben a magánnyugdíjpénztári vagyon egy részének felélése következtében – 5,5 százalékra növekedett. Ezután 2012-re – a túlzottdeficit-eljárás megszüntetése érdekében, mivel ez az EU-támogatásokhoz való hozzáférés feltétele volt – sikerült 2,3 százalék alá csökkenteni a deficitet. Ennek ára azonban – a gazdaságtörténeti hagyományoknak megfelelően – visszaesés, a GDP 1,7 százalékos csökkenése lett. E politika

klasszikus megszorító jellegét jól mutatja, hogy a beruházás és a fogyasztás is csökkent, a közszférában dolgozók reálkeresete több mint 8 százalékkal esett vissza. 2013-ban Magyarország kikerült a túlzottdeficit-eljárás alól, s azóta 3 százalék alatti a GDP-arányos deficit.

Ha azonban a 2016. évi 1,9 százalékos hiányhoz minden évben hozzáadnánk a magánnyugdíjpénztári vagyon államosítása következtében a költségvetésbe irányuló, a GDP körülbelül 1,5 százalékát kitevő összeget, már 3 százalék fölötti hiányt kapnánk. Valójában ezenkívül még sokféle más, nem (csak) a magyar gazdaság teljesítményéből adódó egyenlegjavító tétel is kimutatható a növekedési adóhiteltől a kamatkiadások csökkenésén keresztül az EU-támogatások hatásáig. Ugyanakkor az MNB alapítványaiba tett hatalmas összegek vagy a meghökkenítő mértékű tavaly decemberi kormányzati költségek – novemberben még szufficites volt a költségvetés – arra utalnak, hogy szükség esetén lett volna mód a hiány további csökkentésére vagy átgondolt valódi reformlépésekre. Az egyik legnagyobb probléma éppen a költségvetési folyamatok áttekinthetlensége, amely a gazdasági és társadalompolitikai stratégia helyett lobbierdekek által motivált rögtönzéseket takar.

KARSAI GÁBOR,
a GKI Gazdaságkutató
vezérigazgató-
helyettese